

Tvoření slov

1. Pozorujte slova
udržování, hraní, stavění.
 - a) Jak uvedená slova pojmenujete?
 - b) Od čeho jsou vytvořena?
 - c) Rozhodněte, zda vyjadřují: vlastnost, činnost, výsledek děje nebo stav.
 - d) Porovnejte s těmito slovy slovo *psaní* a uveďte, které významy má.

2. a) Řekněte, z čeho vznikla slova
bezvládí, podlesí, nádraží, záhoří.
 - b) Vyčleňte předpony, kořeny, přípony a koncovky uvedených slov.

3. Pozorujte dvojice slov:
nakladatel – nakladač
sběratel – sběrač
nositel – nosič
 - a) Kterým způsobem jsou slova vytvořena?
 - b) Vyhledejte přípony
 - c) Od kterého slovního druhu a jak jsou tato slova vytvořena?
 - d) Jaký význam mají slova v pořadí první, jaký význam mají slova v pořadí druhá?

3. Přečtěte si slova:
divák, dobrák, Moravák, ovčák, chudák, hlupák, pasák, Rakušák, žebrák
 - a) Charakterizujte tuto skupinu slov podle jejich významu a způsobu tvoření – co je jim všem společné.
 - b) Rozdělte uvedená slova do čtyř skupin a napište, čím se jednotlivé skupiny od sebe liší z hlediska významu (co pojmenovávají a podle čeho).
 - c) Rozdělte slova podle toho, od čeho jsou tvořena.
 - d) Která z těchto slov jsou slohově příznaková? Uveďte jejich spisovnou podobu slohově neutrální.

4. a) Uveďte hromadná jména utvořená ze slov
trn, strom, žák, keř, dřevo, bratr.
 - b) Jak jsou utvořena?

5. Posuzujte tato slova z hlediska jejich vzniku:
zbarvení, zaměření, zobecnění
zašití, pobití, ulití
 - a) Co je těmto dvěma řadám společné?
 - b) Čím se liší?

6. Které společné vlastnosti mají slova
spisovatel, skladatel, žadatel, vychovatel, učitel, zlepšovatel
z hlediska:
 - a) významu,
 - b) tvoření,
 - c) skloňování?

7. Rozdělte uvedená slova do skupin podle toho, od čeho byla utvořena:
ctihodný, čaroděj, dobrosrdečnost, dlouhovlasý, zloděj, starověký, ziskuchtivý, dlouhověkost
8. Přečtěte si tato místní jména:
Janov, Ondřejov, Rudolfov, Annín, Libušín, Terezín
- Kterým způsobem byla tato slova vytvořena?
 - Z kterého slovního druhu a typu slov byla uvedená místní jména bezprostředně utvořena?
9. V denním tisku jsme četli inzerát, v němž bylo užito slovo *obstarávárna*.
- Co asi toto slovo označuje?
 - Jak bylo utvořeno? (Od čeho a čím?)
 - Posuďte vhodnost jeho užití a uveďte synonymum.
10. Posuďte vhodnost označeného pojmenování:
*Na trhu se objevil nový výrobek – **odhryzkovač jablek**.*
Zdůvodněte svůj názor a navrhněte náhradu.